

‘Gods koninkrijk is er al, alleen zijn we dat beseft bijna kwijt, zeker in het Westen’

bladen Gerrit-Jan KleinJan

De snelle opmars van terreurgroep IS in Syrië en Irak leidt tot paniek in het Westen. Dat komt allemaal doordat de opkomst in geen enkel bekend verhaal past over de ontwikkeling van de moderne wereld, meent de Britse politiek filosoof John Gray in **Filosofie Magazine**. De aanhangers van IS mogen zichzelf dan wel zien als de zuiverste volgelingen van de profeet Mohammed in hun poging om het koninkrijk van God op aarde te vestigen, volgens Gray is dat allemaal een misvatting. ‘Wie denkt dat IS staat voor waar het in een van de grote wereldreligies in de kern om draait, omarmt de visie van IS, terwijl deze wereldwijd door islamitische religieuze autoriteiten is verworpen.’ Gray, die bekend staat als criticus van de moderniteit, richt ook nu weer de beschuldigende vinger naar het Westen. ‘IS is geen terugval naar iets uit het verleden, maar iets nieuws: een moderne versie van barbarij die opkwam in de staten die werden verwoest door westerse interventies.’

Volgens de geleerde was een voorloper van IS te vinden in de Duitse stad Münster, waar in de zestiende eeuw de prediker van de wederopers en zelfverklaarde messias Jan van Leiden een gewelddadig theocratisch regime begon. Alle boeken werden verbrand behalve de Bijbel. Vrouwen werden gedwongen tot polygamie. ‘Het is niet zo moeilijk om gelijknissen te zien met het kalifaat dat Aboe Bakr al-Baghdadi afgelopen juni in Mosoel uitriep.’ En in de systematische wijze waarop IS terreur toepast, ziet Gray een parallel met moderne revolutionaire bewegingen. ‘Daarin volgt IS de massa-executies tijdens de jakobijnse terreur, de vroege Sovjetperiode, en de systematische moordpartijen van de Rode Khmer.’

Pogen om het koninkrijk Gods te stichten is niet alleen voorbehouden aan IS. De anglicaanse theoloog Tom Wright, net als Gray een Brit, brengt het koninkrijk ook ter sprake. In een interview met opinietijdschrift **De Nieuwe Koers** maakt hij korte metten met het idee dat het daarbij vooral om de hemel zou gaan. Volgens hem is Gods rijk hier

op deze wereld aanwezig. ‘We zijn dat beseft bijna kwijtgeraakt, zeker in het Westen’, vermaant hij. Hoe hij het concreet voor zich ziet, wordt ondanks de forse lengte van het gesprek niet geheel duidelijk. Door het theologische jargon in zijn antwoorden ontstaan te veel mistbanken. Een voorbeeld: ‘Als het koninkrijk van God min of meer samenvalt met onze wereld, mis je de confronterende betekenis van het kruis. Jezus lijden en sterven betekenen een breuk in alles. Het kruis leert ons dat we ‘nee’ zeggen tegen dingen, voordat we ‘ja’ zeggen.’ Zending (voor protestanten) en missie (voor katholieken) was lange tijd een beproefde manier om Gods rijk op aarde te bewerkstelligen. Onbedoeld neveneffect van deze bekeeringsijver was de vorming van liberale democratie in veel landen. Althans, dat is de these van de Amerikaanse socioloog Robert Woodberry, waarover valt te lezen in **Tussenruimte**, een tijdschrift voor interculturele theologie.

Woodberry betoogt dat met name het werk van protestantse zendelingen heeft geleid tot grootschalige verspreiding van godsdienstvrijheid, onderwijs, literatuur, vorming van een maatschappelijk middenveld en koloniale hervormingen. Daarmee werd, aldus de socioloog, op veel plaatsen de voedingsbodem gelegd voor een stabiele, moderne democratie. Hij wijst er tevens op dat democratische ontwikkelingen achterbleven in gebieden waar het katholicisme en de orthodoxie sterk waren vertegenwoordigd. In het blad valt ook een korte reactie te lezen van een Nederlandse en een Vlaamse expert. Ze plaatsen kanttekeningen bij de these dat protestantse zendelingen loepzuivere democraten zijn. De Vlaming wijst er bijvoorbeeld op dat de stelling van Woodberry wellicht moet worden omgekeerd. Protestanten zouden juist armslag hebben gekregen in gebieden waar democratische waarden al enigszins waren geworteld. Ook wijst hij er fijntjes op dat veel Bijbelvertalingen ‘een weinig democratische visie meegekregen hebben over ‘s werelds machtsverhoudingen’.

Paus Franciscus opent in Rome synode over gezin

Paus Franciscus heeft gisterochtend met een mis in de Sint-Pieter de buitengewone bisschoppensynode over het gezin geopend. De ruim 250 deelnemers aan de bijeenkomst bezinnen zich twee weken lang op de kerkelijke leer over huwelijk en seksualiteit.

Namens de Nederlandse rooms-katholieke kerk neemt de aartsbischop van Utrecht, kardinaal Wim Eijk, deel aan de gesprekken over onder meer abortus, contraceptie, homoseksualiteit en scheiding.

Paus Franciscus riep de deelnemers op te luisteren naar de katholieke gemeenschap. Hij zei te hopen op een ‘oprechte, open en broederlijke’ discussie, die antwoord moet geven op de grote veranderingen die gezinnen doormaken.

“Synodes zijn niet bedoeld om

schitterende en spitsvondige denkbeelden te bespreken, of om na te gaan wie het intelligentst is”, zei Franciscus tijdens zijn preek. De vergadering is veeleer een kans ‘om ruimhartig aan de slag te gaan met oprechte vrijheid en nederige vindingrijkheid’, aldus de paus.

Vorig jaar bleek uit een wereldwijde peiling dat de meeste katholieken de richtlijnen van de rooms-katholieke kerk over onderwerpen als seks en abortus verwerpen. Meer dan een miljard mensen zijn katholiek.

De synode past in het plan van Franciscus om de Rooms-Katholieke Kerk te hervormen. Hij heeft sinds zijn aantreden in maart vorig jaar zelf aanzetten voor een andere visie op seksualiteit gegeven, onder meer door het op te nemen voor homoseksuelen. (ANP)

Het niet terugbetalen van een studielening is onethisch, vindt filosoof Klaas Mulder. Een studie beginnen wordt dan gokken met de portemonnee van een ander.

TEKST **Peter Henk Steenhuis**

Studeren met geld van de kinderen

Een eerstejaars van de

Er lijkt een politieke meerderheid te zijn voor de invoering van het leenstelsel in het hoger onderwijs. Wie een hogere opleiding wil volgen moet daarvoor zelf geld lenen. Wie na zijn of haar studie goed gaat verdienen, hoeft zich geen zorgen te maken. Wie ondanks een diploma geen werk vindt ook niet, die betaalt de lening gewoon niet terug. Volgens filosoof en hogeschooldocent Klaas Mulder is dat immoreel: “De student van nu mag niet lenen van kinderen die nog geboren moeten worden. In het Engels kom je hiervoor wel de lelijke term intergenerationele ethiek tegen. Ik noem het ‘ethiek voor het nageslacht’.”

Geen groot thema onder filosofen, voor zover ik weet.

“Nee. Er is wel veel over ethiek voor het nageslacht geschreven vanuit het perspectief van duurzaamheid: mogen we alle olie uit de grond halen en er kernafval voor terug stoppen? Het principiële punt is dan niet eens zo complex: het is eigenlijk niet netjes om dat te doen. Maar het woordje ‘eigenlijk’ opent vaak de deur naar een praktisch haaks op het principe. Het hoort niet, maar we doen het toch.”

We doen het toch, omdat we te zijner tijd

wel weer een oplossing vinden.

“Dat hopen we. Maar ondertussen maken we er wel een heel bijzondere loterij van. We weten niet zeker wat de uitkomst wordt, maar als we winnen, zijn de baten voor ons en als we verliezen, is de rekening voor een ander. We kunnen ons geweten sussen met de gedachte dat het voor die ander waarschijnlijk wel goed komt – of niet, maar ja, de toekomst is nu eenmaal onzeker. Zo kunnen we doorgaan met de optie die voor ons het meest gunstig is.”

Dat geldt volgens u ook voor het leenstelsel in het hoger onderwijs?

“Ja, helemaal. Studenten die geld lenen en een goede baan vinden, hebben de zekerheid dat aflossen pijnloos is. En als je geen goede baan kan vinden – en de krimp van de arbeidsmarkt is een niet meer te ontkennen feit – mag de belastingbetaler het probleem voor je oplossen. En dan niet de huidige belastingbetaler, maar een toekomstige.”

Maar de huidige studiefinanciering moet toch zeker ook door de belastingbetaler worden bekostigd?

“Dat klopt. We betalen ons onderwijs al heel lang uit belastingheffing, aangevuld met aardgasbaten en staatsleningen. Het wordt tijd dat we ons gaan realiseren dat je het nageslacht